

Sygn. akt **III AUa 2389/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Goss-Kokot

Sędziowie: SSA Marta Sawińska

SSA Jolanta Cierpiał (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2018 r. w Poznaniu

sprawy **Z. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o odsetki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 10 sierpnia 2016 r. sygn. akt VII U 5465/16

oddala apelację.

SSA Jolanta Cierpiał	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Marta Sawińska
----------------------	-----------------------	--------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 kwietnia 2016 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. odmówił Z. Z. wypłacenia odsetek.

Z. Z. odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do odsetek ustawowych za zawinione przez organ rentowy opóźnienie w wypłacie należnego świadczenia przedemerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Na rozprawie w dniu 28 lipca 2016 r. odwołująca sprecyzowała swoje żądanie w ten sposób, że wniosła o zasądzenie odsetek od dnia 30 sierpnia 2012 r. do dnia 24 stycznia 2016 r.

Wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2016 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt VII U 5465/16, Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał Z. Z. prawo do ustawowych

odsetek od kolejnych miesięcznych wypłat świadczenia przedemerytalnego poczynając od dnia 30 sierpnia 2012 roku do dnia 24 stycznia 2016 roku.

U podstaw rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego legły następujące ustalenia faktyczne i prawne:

Odwołująca Z. Z. ma obecnie (...) lat (ur. (...)).

Do dnia 10 lipca 2011 r. odwołująca była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Przedsiębiorstwie Handlowym (...) sp. z o.o. w Z. jako asystentka ds. księgowych w pełnym wymiarze czasu pracy. W świadectwie pracy z dnia 10 lipca 2011 r. wskazano, że rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło na mocy wypowiedzenia przez zakład pracy (art. 32 k.p.).

Po ustaniu zatrudnienia pracowniczego, w okresie od dnia 1 sierpnia 2011 r. do dnia 31 października 2011 r. odwołująca była zatrudniona u swojego byłego pracodawcy na podstawie umowy zlecenia. Zajmowała się wówczas bieżącymi sprawami księgowymi.

Dnia 10 listopada 2011 r. odwołująca zarejestrowała się w (...)Urzędzie Pracy w P. jako osoba bezrobotna. Na okres od dnia 18 listopada 2011 r. do dnia 17 listopada 2012 r. przyznano odwołującej zasiłek dla bezrobotnych. W okresie od dnia 18 listopada 2011 r. do dnia 22 maja 2012 r. odwołująca nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych oraz robót publicznych.

W dniu 4 czerwca 2012 r. odwołująca złożyła wniosek o świadczenie przedemerytalne. Do wniosku załączyła m.in. świadectwa pracy oraz zaświadczenie z PUP z dnia 28 maja 2012 r.

W toku postępowania administracyjnego, pismem z dnia 20 czerwca 2012 r. organ rentowy wezwał odwołującą do przedłożenia zaświadczenia z Przedsiębiorstwa Handlowego (...) stwierdzającego z jakich przyczyn nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy w dniu 10 lipca 2011 r. oraz uwierzytelnioną przez pracownika ZUS kserokopię wypowiedzenia umowy o pracę.

W odpowiedzi na powyższe odwołująca przedłożyła wypowiedzenie umowy o pracę z dnia 30 kwietnia 2011 r., z którego wynikało, że przyczyną wypowiedzenia była likwidacja zakładu pracy.

Pismem z dnia 3 lipca 2012 r. organ rentowy zwrócił się do Przedsiębiorstwa Handlowego (...) sp. z o.o. o wyjaśnienie rozbieżności między datą ustania zatrudnienia odwołującego wskazaną we świadectwie pracy a wynikającą z deklaracji zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, a także o podanie, z jaką datą zostało wszczęte postępowanie likwidacyjne przedsiębiorstwa. Pismo nie zostało skutecznie doręczone.

Pismem z dnia 24 lipca 2012 r. organ rentowy wezwał odwołującą do przedłożenia wyjaśnienia z Przedsiębiorstwa Handlowego (...) sp. z o.o., z którego będzie wynikała faktyczna data ustania zatrudnienia, albowiem występują rozbieżności pomiędzy datą ustania zatrudnienia wskazaną w świadectwie pracy a datą zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych wynikającą z deklaracji złożonych w ZUS.

W wykonaniu powyższego wezwania odwołująca wraz z pismem z dnia 27 lipca 2012 r. przedłożyła deklarację płatnika składek wyrejestrowania jej z ubezpieczeń społecznych od dnia 11 lipca 2011 r.

Dnia 28 lipca 2012 r. Przedsiębiorstwo Handlowe (...) sp. z o.o. złożyła deklarację wyrejestrowania jako płatnika składek od dnia 1 stycznia 2012 r.

Decyzją z dnia 30 sierpnia 2012 r. organ rentowy odmówił odwołującej prawa do świadczenia przedemerytalnego z uwagi na to, że okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych był poprzedzony zatrudnieniem na umowę zlecenie, a nie zatrudnieniem pracowniczym, które ustało z uwagi na rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Z. Z. odwołała się od powyższej decyzji do Sądu Okręgowego w Poznaniu. Sprawa w powyższego odwołania została zarejestrowana w Sądzie pod sygn. akt VIII U 4263/12.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał argumentację przytoczoną w uzasadnieniu decyzji, a także wskazał dodatkowo, że nie wykazano, by rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło z powodu likwidacji pracodawcy.

W toku postępowania sądowego VIII U 4263/12 przeprowadzono dowód z zeznań świadka M. Z. (1), odwołującej oraz na podstawie oświadczeń pełnomocnika odwołującej, jej męża M. Z. (2), a także w oparciu o dokumenty, w tym zgromadzone w aktach sądowych XI GU 95/11 oraz XI GU 251/11.

Na podstawie zeznań przesłuchiwanych osób Sąd w sprawie VIII U 4263/12 ustalił, że w 2011 r. Przedsiębiorstwo Handlowe (...) sp. z o.o. zatrudniało na podstawie umowy o pracę odwołującą, M. Z. (2) i K. D., a na podstawie umowy cywilnoprawnej J. P..

Na przełomie marca i kwietnia 2011 r., po analizie wyników finansowych za poprzedni rok, stwierdzono, że sytuacja ekonomiczna spółki jest bardzo trudna, w związku z czym podjęto decyzję o zainicjowaniu upadłości likwidacyjnej i likwidacji spółki.

Dnia 14 kwietnia 2011 r. spółka złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości w trybie naprawczym. W kolejnych miesiącach następowało kolejno zwalnianie wszystkich pracowników i współpracowników.

Na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sądowych XI GU 95/11 oraz XI GU 251/11 ustalono, że w dniu 18 lipca 2011 r. na posiedzeniu Sądu Upadłościowego spółka wniosła o ogłoszenie upadłości w trybie likwidacyjnym. Następnie postanowieniem z dnia 21 lipca 2011 r. oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości, jednakże postanowienie to zostało uchylone na skutek zażalenia spółki i ostatecznie postanowieniem z dnia 10 października 2011 r. ogłoszono upadłość likwidacyjną spółki.

Wyrokiem z dnia 5 listopada 2014 r. (sygn. akt VIII U 4263/12) Sąd Okręgowy w Poznaniu zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 5 czerwca 2012 r.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że rzeczywistą przyczyną rozwiązania stosunku pracy była likwidacja zakładu pracy, co wynikało z zapisu w dokumencie wypowiedzenia z dnia 30 kwietnia 2011 r., a także zostało potwierdzone ustaleniami faktycznymi poczynionymi w toku postępowania sądowego. Nadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że likwidacja pracodawcy jest pewnym procesem, rozciągniętym w czasie i dlatego fakt, że wypowiedzenie umotywowane formalnie likwidacją pracodawcy nastąpiło kilka miesięcy przed faktycznym zakończeniem procesu likwidacyjnego – nie sprzeciwia się uznaniu, że przyczyną wypowiedzenia była likwidacja pracodawcy. Sąd Okręgowy nie podzielił także argumentacji organu rentowego, według której odwołująca nie nabyła prawa do świadczenia przedemerytalnego z uwagi na to, że między ustaniem zatrudnienia pracowniczego, a zarejestrowaniem w charakterze osoby bezrobotnej, odwołująca była zatrudniona na podstawie umowy cywilnoprawnej. W odniesieniu do tych wywodów Sąd Okręgowy powołał się na utrwalone stanowisko judykatury, zgodnie z którym okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, określonego w art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, nie musi przypadać bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn wymienionych w art. 2 ust. 1 tej ustawy.

Od powyższego wyroku apelacją wniósł organ rentowy, zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Sąd Apelacyjny w Poznaniu nie podzielił zarzutu apelującego i w całej rozciągłości zaaprobował argumenty Sądu Okręgowego, w konsekwencji czego wyrokiem z dnia 29 października 2015 r. (sygn. akt III AUa 138/15) oddalił apelację organu rentowego.

W wykonaniu prawomocnego wyroku z dnia 5 listopada 2014 r. oraz wyroku z dnia 29 października 2015 r., organ rentowy wydał w dniu 18 stycznia 2016 r. decyzję o przyznaniu odwołującej prawa do świadczenia przedemerytalnego, a w dniu 25 stycznia 2016 r. dokonano wypłaty zaległego świadczenia po potrąceniu wartości nienależnie pobranych przez odwołującą świadczeń tytułem zasiłku dla bezrobotnych.

Dnia 25 lutego 2016 r. odwołująca wniosła o wypłatę odsetek za zwłokę w wypłacie świadczenia przedemerytalnego.

W dniu 4 kwietnia 2016 r. ZUS I Oddział w P. wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS nr 29073619; dokumentów zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy, akt Sądu Okręgowego w Poznaniu sygn. VIII U 4263/12, uznając je za w pełni wiarygodne.

Rozważania prawne Sądu Okręgowego zostały oparte na przepisach art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm.), art. 118 ust. 1, 1a i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), a także na przykładach z orzecznictwa.

Sąd I instancji wskazał, że przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. Błędy organu rentowego rodzące jego odpowiedzialność w postaci zapłaty odsetek można zakwalifikować jako błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych.

Dalej Sąd Okręgowy wyjaśnił, że błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu, liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. Bardziej złożoną jest prawna kwalifikacja błędu w ustaleniach faktycznych, jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, iż przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za to opóźnienie, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin organ rentowy nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności za które ponosi on odpowiedzialność.

Sąd I instancji nadmienił, że w analizowanym przypadku spornym była kwestia, czy zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej w okresie między ustaniem zatrudnienia pracowniczego a zarejestrowaniem w charakterze osoby bezrobotnej uniemożliwia nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego oraz czy rozwiązanie stosunku pracy z odwołującą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Decyzją z dnia 30 sierpnia 2012 r. organ rentowy odmówił odwołującej prawa do świadczenia przedemerytalnego z uwagi na to, że okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych był poprzedzony zatrudnieniem na umowę zlecenie, a nie zatrudnieniem pracowniczym, które ustało z uwagi na rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Jednakże na skutek odwołania Z. Z. Sąd Okręgowy w Poznaniu poczynił dodatkowe ustalenia faktyczne w stosunku do tego, co ustalił organ rentowy, a także dokonał zupełnie innej oceny ustalonego stanu faktycznego, w tym w zakresie pokrywającym się z ustaleniami organu rentowego. I tak w ocenie Sądu Okręgowego rzeczywistą przyczyną rozwiązania stosunku pracy była likwidacja zakładu pracy, co wynikało z zapisu w dokumencie wypowiedzenia z dnia 30 kwietnia 2011 r., a także zostało potwierdzone ustaleniami faktycznymi poczynionymi w toku postępowania sądowego. Nadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że likwidacja pracodawcy jest pewnym procesem, rozciągniętym

w czasie i dlatego fakt, że wypowiedzenie umotywowane formalnie likwidacją pracodawcy nastąpiło kilka miesięcy przed faktycznym zakończeniem procesu likwidacyjnego – nie sprzeciwia się uznaniu, że przyczyną wypowiedzenia była likwidacja pracodawcy. Sąd Okręgowy nie podzielił także argumentacji organu rentowego, według której odwołująca nie nabyła prawa do świadczenia przedemerytalnego z uwagi na to, że między ustaniem zatrudnienia pracowniczego, a zarejestrowaniem w charakterze osoby bezrobotnej, odwołująca była zatrudniona na podstawie umowy cywilnoprawnej. W odniesieniu do tych wywodów Sąd Okręgowy powołał się na utrwalone stanowisko judykatury, zgodnie z którym okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, określonego w art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, nie musi przypadać bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn wymienionych w art. 2 ust. 1 tej ustawy. Ocena prawna wyrażona przez Sąd Okręgowy w Poznaniu została w całej rozciągłości podtrzymana przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu, w konsekwencji czego wyrokiem z dnia 29 października 2015 r. (sygn. akt III AUa 138/15) oddalił apelację organu rentowego.

Uwzględniając powyższe okoliczności faktyczne, Sąd Okręgowy uznał, że kluczowym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy było ustalenie, czy organ rentowy, w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków, dysponował wystarczającym materiałem dowodowym lub też podjął właściwe działania zmierzające do wyjaśnienia okoliczności dotyczącej tego, czy rozwiązanie stosunku pracy z odwołującą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy, warunkującej prawo do świadczenia.

Odnosząc się do powyższego, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że organ rentowy w uzasadnieniu decyzji z dnia 30 sierpnia 2012 r. jako przyczynę odmowy podał właśnie powyższą okoliczność, co było konsekwencją błędnej interpretacji przepisów art. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 170). Godzi się zauważyć, że z uzasadnienia decyzji nie wynika, by organ rentowy w chwili wydawania decyzji kwestionował okoliczności ustania zatrudnienia pracowniczego odwołującej w Przedsiębiorstwie Handlowym (...) sp. z o.o. z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Jednakże na etapie postępowania sądowego organ rentowy stał na stanowisku, że odwołująca nie wykazała, by rozwiązanie umowy o pracę z (...) sp. z o.o. nastąpiło z powodu likwidacji pracodawcy. Argumentując swoje stanowisko pełnomocnik organu rentowego wskazał, że (...) sp. z o.o. został wyrejestrowany jako płatnik składek dopiero od 1 stycznia 2012 r., podczas gdy rozwiązanie umowy o pracę z odwołującą nastąpiło wcześniej tj. 10 lipca 2011 r. Zarówno w ocenie Sądu Okręgowego jak i Sądu Apelacyjnego powyższa argumentacja organu rentowego okazała się nietrafna, albowiem w toku postępowania sądowego, prowadzonego pod sygn. akt VIII U 4263/12, ustalono, że likwidacja zakładu pracy była rzeczywistą przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę odwołującej. W sprawie tej Sąd Okręgowy stwierdził, iż powyższa okoliczność wynikała już z zapisu w dokumencie wypowiedzenia z dnia 30 kwietnia 2011 r. Wymaga podkreślenia, iż w toku postępowania administracyjnego organ rentowy dysponował już tym dokumentem. Jednocześnie w trakcie postępowania administracyjnego nie zgromadzono dowodów zaprzeczających tej okoliczności. Z kolei brak skutecznego doręczenia wezwania płatnika składek do podania daty wszczęcia postępowania likwidacyjnego nie może uzasadniać przyjęcia dowolnych ustaleń faktycznych i tym samym wywoływać negatywnych skutków dla odwołującej, zwłaszcza że organ rentowy nie kierował takiego wezwania pod adresem Z. Z.. Zatem w ocenie Sądu I instancji zgromadzony w postępowaniu administracyjnym materiał dowodowy dawał podstawy do stwierdzenia, że zostały spełnione przesłanki do nabycia przez odwołującą prawa do świadczenia przedemerytalnego. W tym miejscu trzeba wyjaśnić, iż przeprowadzone dodatkowe dowody i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy w sprawie VIII U 4263/12 jedynie potwierdziły stan faktyczny, który był już możliwy do ustalenia w oparciu o materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu administracyjnym. Zatem w wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego istniały podstawy do stwierdzenia nabycia przez odwołującą prawa do świadczenia przedemerytalnego.

W świetle powyższych rozważań Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy popełnił błąd w wykładni prawa w zakresie dotyczącym wpływu okoliczności zatrudnienia na podstawie umowy cywilnoprawnej w okresie między ustaniem zatrudnienia pracowniczego a zarejestrowaniem w charakterze osoby bezrobotnej na nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego. Nadto organ rentowy bezzasadnie nie uwzględnił okoliczności rozwiązania stosunku pracy z odwołującą z powodu likwidacji pracodawcy.

Dodatkowo Sąd I instancji wskazał, iż w dniu 31 lipca 2012 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w P. wpłynęło pismo odwołującej, do którego dołączono deklarację wyrejestrowania Z. Z. z ubezpieczeń społecznych od dnia 11 lipca 2011 r. i tym samym usunięto rozbieżności pomiędzy danymi ze świadectwa pracy a danymi z deklaracji, o wyjaśnienie których organ rentowy wezwał odwołującą. Powyższe oznacza zarazem, że to właśnie w dniu 31 lipca 2012 r. nastąpiło wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, a zatem organ rentowy powinien wydać decyzję przyznającą świadczenie – zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej – najpóźniej w ciągu 30 dni od tej daty. Skoro tego nie uczynił, to pozostaje w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia.

Sąd Okręgowy skonkludował, iż nawet gdyby przyjąć, że materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu administracyjnym nie był wystarczający do stwierdzenia nabycia przez odwołującą prawa do świadczenia przedemerytalnego, to i tak należy stwierdzić, iż dodatkowe okoliczności ustalone w toku postępowania sądowego mogły być znane organowi rentowemu w toku postępowania administracyjnego. Trzeba bowiem zwrócić uwagę, że organ rentowy nie wykorzystał w pełni swoich kompetencji w celu wyjaśnienia wszystkich okoliczności dotyczących tego, czy rozwiązanie stosunku pracy z odwołującą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Godzi się zaznaczyć, iż w przypadku braku możliwości uzyskania od płatnika składek informacji na temat postępowania likwidacyjnego, organ rentowy mógł samodzielnie podjąć działania w celu ustalenia, czy i kiedy wszczęto postępowanie likwidacyjne. Przede wszystkim organ rentowy mógł wezwać odwołującą do wskazania aktualnego adresu spółki lub podania informacji o dacie wszczęcia postępowania likwidacyjnego, wszak na etapie sądowym to właśnie odwołująca przedstawiła dokument w postaci wniosku o ogłoszenie upadłości bądź też zwrócić się do Sądu Gospodarczego właściwego według znanej siedziby spółki o wskazanie, czy zostało wszczęte postępowanie likwidacyjne wobec niej. Mając powyższe na uwadze nie sposób przyjąć, że organ rentowy poczynił wszystkie możliwe działania w celu wyjaśnienia wszystkich okoliczności. Zatem nawet jeśli przyjąć, że zmiana decyzji w sprawie VIII U 4263/12 uzasadniona była dodatkowymi ustaleniami co do okoliczności, które nie zostały wyjaśnione w toku postępowania administracyjnego, to i tak organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wydaniu decyzji, albowiem okoliczności ustalone w toku postępowania sądowego mogły być znane organowi rentowemu w wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego.

W związku z powyższym, Sąd I instancji wskazał, iż wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (wyrok SN z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04). Tym samym, skoro pozwany odmówił odwołującej przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego, pomimo iż posiadał wszystkie dane pozwalające na stwierdzenie, że odwołująca spełnia warunki do uzyskania tego świadczenia, to opóźnienie w jego przyznaniu i wypłacie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Jak już Sąd Okręgowy wskazywał, w przypadku gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy przypomnieć, że wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji nastąpiło w dniu 31 lipca 2012 r., a więc w dacie wydania decyzji tj. w dniu 30 sierpnia 2012 r. organ winien był stwierdzić nabycie przez odwołującą prawa do świadczenia przedemerytalnego.

W sposób szczegółowy zasady obliczania odsetek, o których mowa w art. 85 ust.1 u.s.u.s, zostały określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1999 r., nr 12, poz. 104). Na podstawie § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia – odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń – do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5.

Uwzględniając powyższe, Sąd Okręgowy przyznał odwołującej prawo do odsetek od kolejnych miesięcznych wypłat świadczenia przedemerytalnego zgodnie z wnioskiem odwołującej.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie cytowanych przepisów i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia, zaskarżając je w całości, wywiódł pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P..

Organ rentowy wskazał, iż w jego ocenie doszło do naruszenia art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., nr 936) oraz art. 118 ust. 1-5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r., nr 887) poprzez przyznanie odwołującej prawa do odsetek ustawowych od kolejnych miesięcznych wypłat świadczenia przedemerytalnego poczynając od dnia 30 sierpnia 2012 r. do dnia 24 stycznia 2016 r., pomimo, że organ rentowy w terminach przewidzianych w art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustalił prawo do tego świadczenia i podjął jego wypłatę.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na apelację Z. Z. podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny oceniając zgromadzony materiał dowodowy, stwierdza, iż apelacja wniesiona przez organ rentowy i argumenty w niej podniesione, nie znalazły uzasadnienia i nie mogły powodować zmiany, bądź uchylenia treści zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny tytułem wstępu wskazuje, że co do zasady roszczenie o odsetki jest uzasadnione wtedy, gdy organ rentowy nie dokona wypłaty świadczenia w przepisany terminie w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność, co wynika z treści art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Oznacza to, że obowiązek wypłacenia odsetek istnieje tylko wówczas, gdy ZUS nie dotrzymał terminu ustalenia prawa do świadczenia lub jego wypłaty na skutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność.

Termin do wypłacenia świadczenia został określony w art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Jednak w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego (sądu ubezpieczeń społecznych) za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (art. 118 ust. 1a ww. ustawy).

Jak już zasadnie wskazywał Sąd Okręgowy, powołanych przepisów nie można interpretować w oderwaniu od utrwalonego w tym zakresie orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11 września 2007 r. w sprawie P 11/07, który rozstrzygał o zgodności art. 118 ust. 1a z Konstytucją. W uzasadnieniu powołanego wyroku, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przez pojęcie „wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności” z art. 118 ust. 1a należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Stąd też 30-dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy,

termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia. W podobny sposób interpretuje cyt. art. 118 ust. 1a Sąd Najwyższy. W obszernym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia, natomiast w celu ustalenia, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie spowodowane błędem w ustaleniach faktycznych, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia. (por. wyrok SN z 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005, Nr 10, poz. 147, wyrok SN z 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005, Nr 19, poz. 308, wyrok SN z 21 czerwca 2012 r. w sprawie III UK 110/11, wyrok SN z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, OSNP 2010, nr 23-24, poz. 293).

W analizowanym przypadku sporną była kwestia, czy zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej w okresie między ustaniem zatrudnienia pracowniczego a zarejestrowaniem w charakterze osoby bezrobotnej uniemożliwia nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego oraz czy rozwiązanie stosunku pracy z odwołującą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Decyzją z dnia 30 sierpnia 2012 r. organ rentowy odmówił Z. Z. prawa do świadczenia przedemerytalnego z uwagi na to, że okres pobierania przez nią zasiłku dla bezrobotnych był poprzedzony zatrudnieniem na podstawie umowy zlecenia, a nie zatrudnieniem pracowniczym, które ustało z uwagi na rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Jednakże na skutek odwołania Z. Z. Sąd Okręgowy w Poznaniu poczynił dodatkowe ustalenia faktyczne w stosunku do tego, co ustalił organ rentowy, a także dokonał zupełnie innej oceny ustalonego stanu faktycznego, w tym w zakresie pokrywającym się z ustaleniami organu rentowego. I tak w ocenie Sądu Okręgowego rzeczywistą przyczyną rozwiązania stosunku pracy była likwidacja zakładu pracy, co wynikało z zapisu w dokumencie wypowiedzenia z dnia 30 kwietnia 2011 r., a także zostało potwierdzone ustaleniami faktycznymi poczynionymi w toku postępowania sądowego. Jak już wskazywał Sąd Okręgowy, organ rentowy w uzasadnieniu decyzji z dnia 30 sierpnia 2012 r. jako przyczynę odmowy podał właśnie powyższą okoliczność, co było konsekwencją błędnej interpretacji przepisów art. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 170). Natomiast z uzasadnienia decyzji nie wynika, by organ rentowy w chwili wydawania decyzji kwestionował okoliczności ustania zatrudnienia pracowniczego odwołującej w Przedsiębiorstwie Handlowym (...) sp. z o.o. – z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Dopiero na etapie postępowania sądowego organ rentowy stał na stanowisku, że odwołująca nie wykazała, by rozwiązanie umowy o pracę z (...) sp. z o.o. nastąpiło z powodu likwidacji pracodawcy.

Na skutek odwołania wnioskodawczyni od powyższej decyzji – Sąd Okręgowy w Poznaniu, wyrokiem z dnia 5 listopada 2014 r. wydanym w sprawie VIII U 4263/12, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 5 czerwca 2012 r. Wyrok ten został utrzymany przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu, poprzez oddalenie apelacji ZUS w dniu 29 października 2015 r. (III AUa 138/15). Decyzją z dnia 18 stycznia 2016 r. organ rentowy, wykonując wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 października 2015 r., przyznał odwołującej świadczenie przedemerytalne od dnia 05 czerwca 2012 r.

Uwzględniając powyższe okoliczności faktyczne, Sąd Apelacyjny wskazuje, że w kontekście prawa do odsetek istotne było zatem ustalenie, czy organ rentowy, w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków, dysponował wystarczającym materiałem dowodowym lub też podjął właściwe działania zmierzające do wyjaśnienia okoliczności dotyczącej tego, czy rozwiązanie stosunku pracy z odwołującą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy, warunkującej prawo do świadczenia.

Odnosząc się do powyższego należy wskazać, że Sąd Apelacyjny dzieląc w pełni argumentację Sądu Okręgowego, uznał, że materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu przed organem rentowym był wystarczający do wydania decyzji przyznającej wnioskodawczyni prawo do świadczenia przedemerytalnego. W świetle powyższych rozważań niewątpliwym jest, że organ rentowy popełnił błąd w wykładni prawa w zakresie dotyczącym wpływu okoliczności zatrudnienia na podstawie umowy cywilnoprawnej w okresie między ustaniem zatrudnienia pracowniczego a zarejestrowaniem w charakterze osoby bezrobotnej na nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego. Nadto

organ rentowy bezzasadnie nie uwzględnił okoliczności rozwiązania stosunku pracy z odwołującą z powodu likwidacji pracodawcy. Przede wszystkim należy wskazać, iż w dniu 31 lipca 2012 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w P. wpłynęło pismo odwołującej, do którego dołączono deklarację wyrejestrowania Z. Z. z ubezpieczeń społecznych od dnia 11 lipca 2011 r. i tym samym usunięto rozbieżności pomiędzy danymi ze świadectwa pracy a z deklaracji, o wyjaśnienie których organ rentowy wezwał odwołującą. Powyższe oznacza zarazem, jak już podkreślał Sąd Okręgowy, że to właśnie w dniu 31 lipca 2012 r. nastąpiło wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, a zatem organ rentowy powinien wydać decyzję przyznającą świadczenie – zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej – najpóźniej w ciągu 30 dni od tej daty. Skoro tego nie uczynił, to pozostaje w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia.

Słusznie zatem Sąd I instancji zwrócił uwagę na okoliczność, że organ rentowy nie wykorzystał w pełni swoich kompetencji w celu wyjaśnienia wszystkich okoliczności dotyczących tego, czy rozwiązanie stosunku pracy z odwołującą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Zatem nawet jeśli przyjąć, że zmiana decyzji w sprawie VIII U 4263/12 uzasadniona była dodatkowymi ustaleniami co do okoliczności, które nie zostały wyjaśnione w toku postępowania administracyjnego, to i tak, jak właściwie uznał Sąd Okręgowy, organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wydaniu decyzji, albowiem okoliczności ustalone w toku postępowania sądowego mogły być znane organowi rentowemu w wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego.

W tym miejscu podkreślić raz jeszcze należy, iż organ rentowy dopiero na etapie postępowania przed Sadem Okręgowym podnosił zarzut dotyczący rozwiązania stosunku pracy z Z. Z., kwestionując tym samym przedstawione przez odwołującą dowody w tej mierze.

Powyższe czyni bezzasadnym argument organu rentowego wskazujący na to, że w dniu 31 lipca 2012 r. przedłożona przez odwołującą dokumentacja nie pozwalała na wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, a wyjaśnienie nastąpiło dopiero w dniu 13 stycznia 2016 r., tj. w dniu otrzymania pisma (...) Urzędu Pracy w P. z dnia 7 stycznia 2016r.

Ubocznie Sąd Apelacyjny nadmienia, że zgodnie z § 4 ust. 1 wydanego w delegacji art. 85 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz.104), organ rentowy podejmując wypłatę opóźnionego świadczenia jest zobowiązany do wypłaty z urzędu także odsetek. Tym samym podejmując wypłatę świadczenia w decyzji wykonującej wyrok sądowy, w sytuacji gdy wyrok ten nie zawiera rozstrzygnięcia o odpowiedzialności ZUS za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, organ rentowy każdorazowo jest zobowiązany do samodzielnej oceny zasadności wypłaty także należności ubocznej.

Reasumując - należy uznać, że opóźnienie w wypłacie świadczenia rentowego odwołującej jest następstwem okoliczności, za które ZUS ponosi odpowiedzialność. W myśl art. 118 ust. 1 i 1a organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji.

Tym samym z podanych powyżej przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako niezasadną.

SSA Jolanta Cierpień SSA Dorota Goss-Kokot SSA Marta Sawińska